

legjobban szerettünk volna, hogy végleg megszűnjenek az igazságtalan jogcsorbítások és jogfosztások, kivált az elhurcolások. Minthogy azonban mi a kormányzat tagjainak kereszténységében és emberiségében bízva, az eddigi eredménytelenség ellenére sem adtunk fel minden reményt: előtettek eddig nem nyilatkoztunk, hanem a lehető lépések megtétele mellett magunkat türtőztetve várakoztunk.

Most azonban, mikor nagy megdöbbenéssel látjuk, hogy eddigi tárgyalásaink minden erőfeszítésünk ellenére éppen a legfontosabb dolgokban szinte eredménytelennek bizonyultak, azért minden felelősséget ünnepélyesen elhárítunk magunktól. De az isteni törvények védelmében ebben a formában is kérjük az illetékes hatóságokat, hogy Isten és a történelem előtti felelősségük tudatában a sérelmes rendeleteket minél sürgősebben orvosolják. Ezek a rendeletek ugyanis a nemzet létéért folyó küzdelem idején nemcsak jogbizonytalanságot okoznak, hanem megbontják a nemzet egységét is, és ellenünk fordítják a keresztény világ közvéleményét, főképpen pedig ellenünk fordítják Istent!

Mint mindig, most is elsősorban az Istenbe vethetjük bizodalunkat, és ezért kérünk Benneteket, kedves Híveink, hogy velünk együtt Ti is imádkozzatok és dolgozzatok az igazságosság, a keresztény szeretet diadaláért. Vigyázzatok, hogy a kifogásolt cselekedetek helyeslésével vagy elmozdításával Magatokra ne vonjátok a szörnyű felelősséget Isten és az emberek előtt. Ne feledjétek, hogy igazságtalansággal a haza igazi javát szolgálni nem lehet. Imádkozzatok és dolgozzatok kivétel nélkül összes magyar polgártársainkért, főképpen pedig katolikus testvéreinkért, katolikus Egyházunkért és szeretett magyar hazánkért.

Erre a szándékra adjuk főpásztori áldásunkat az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében, Ámen.²⁴

Antal, akinek figyelmét felhívták a pásztorlevélre, azonnal leállította annak szétküldését, bár egyes egyházmegyékbe, így az egribe és a kocsaiába még Antal intézkedése előtt eljutott. Ezeknek az egyházmegyéknek néhány templomában a pásztorlevelet fel is olvasták. A minisztertanács döntése után Antal július 6-án látogatást tett Gerecsén, Serédi bíboros nyaralójában. Jóllehet a bíboros ismételtlen hibáztatta a kormány lépéseit, mégis készséget mutatott a pásztorlevél visszavonására – különösen azután, hogy Antal figyelmeztette őt a lehetséges nyilas hatalomátvétel következményeire –, ha a miniszterelnök hivatalosan értesíti őt arról, hogy elfogadta a korábbi emlékiratokban vázolt kívánásokat; a keresztények mentességét kapnak a zsidóellenes intézkedések alól, és a kormányzat tőle telhetőleg mindent megtesz a keresztény deportáltak visszahozataláért; a keresztény testületek híveik tudomására hozhatják, hogy tárgyalásban állnak a kormánnyal a zsidókérdést illetően, és hogy sikerült bizonyos engedményeket elérniük.

Antal rögtön elfogadta az első két feltételt, július 7-én Serédi bíboros táviratban utasította az összes egyházközség fejét, hogy tartózkodjék a